

vojska a pražské strany. Násilným převratem v pražském Novém Městě, který provedla reakce nedlouho předtím, byla ohrožena sama podstata revolučního hnutí. List je výrazem bojového odhodlání radikálních husitů spíše podstoupit rozhodný boj než se smířit s kompromisy. Vojska sirotků a táborů se pak spojila u Sedlčan a odtud táhla k Lipanům.

Bratru Prokopu Malému, správci sirotčího vojska atd.

Pán náš všemohoucí, jenž po bouřích dává klid a po zármutku své opět utěšuje, budiž s Tebou, bratře v Kristu, mně nad jiné milý! Věz, že se z dopuštění božího falešní páni s Pražany staroměstskými obořili na milé naše bratry, měšťany novoměstské; některé zabili a město na nich dobyli, jak jsme viděli. Proto zdá se nám, abyste nechajíc všeho vyrazili od Plzně k Sedlčanům. Čapek totiž shromažďuje veliké vojsko a my z Tábora bohda podobně. Neboť lépe jest nám umřít nežli nepomstít nevinnou krev našich milých bratří, úkladně vylitou.

Buďte s bohem vědouce, že on své po trestu opět utěšuje.

Prokop Holý

4 *falešní páni s Pražany staroměstskými*: míněna panská jednota a konzervativní patriciát Starého Města; jde o dobytí Nového Města 6. května 1434 – 6 *od Plzně*: sirotčí polní vojsko za vedení Prokopa Malého leželo tehdy před Plzní – 7 *Čapek*: Jan Čapek ze Sán, sirotčí hejtman, sbíral vojsko ve východních Čechách

Poznámky ediční

Satiry a invektivy

Pašije šlapanických loupežníků

Lat. skladba *Passio raptorum de Šlapanic secundum Bartoš, tortorem Brunensem* je zapsána v rkpe pražské UK III E 27, fol. 61a-63a (dříve byla součástí konvolutu několika rukopisných textů s edicí *Valeria Maxima, Epitomata, 1609, sign. 7 C 34*). Odtud ji podle přepisu J. Golla vydal s paralelním českým překladem a s historickými poznámkami Fr. Šujan, *Sborník historický* 3, 1885, 245-252, 301-303 (s četnými nedostatky v edici i v překladu). – Podle rkpu přeložil Z. Tyl.

Viklefská mše

Lat. text mladší viklefské mše otiskl Fr. Palacký, *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges II*, Praha 1873, s. 521-522. – Literatura: Z. Nejedlý, *Dějiny husit. zp., 2. vyd. III*, Praha 1955, s. 369-374; tam i o rozdílu této mladší verze od starší verze z r. 1410; V. Novotný, *M. Jan Hus I/1*, Praha 1919, s. 112n. – Český překlad R. Urbánka upravil B. Ryba.

Poslání městu Praze

Lat. text *Poslání městu Praze* otiskl z rkpu melckého K. Höfler, *Geschichtschreiber der husit. Bewegung in Böhmen II*, Vídeň 1865, s. 311-319. – Literatura:

F. M. Bartoš, *Planctus super civitatem Pragensem* a jeho autor, ČČM 102, 1928, 67n.; J. Pekař, *Žižka a jeho doba I*, Praha 1927, s. 117n. a IV, Praha 1933, s. 199. – Překlad R. Urbánka upravil B. Ryba.

57 koželuhy: cerdones] credones Höfler; sprostáky: banausos] banasos Höfler – 80 všech: omnium (Pláč 4,1) olim Höfler

Ondřej z Brodu: O vzniku husitství

Lat. traktát Brodův otiskl z mnichovského rkpu K. Höfler, *Geschichtschreiber der husit. Bewegung II*, Vídeň 1865, s. 327-353. – Literatura: J. Pekař, *Žižka a jeho doba I*, Praha 1927, s. 32-36; Fr. Palacký, *Die Geschichte des Hussitentums und Prof. Konst. Höfler*, Praha 1868, s. 128; J. Macek, *Tábor v husitském revolučním hnutí I*, Praha 1952, 367n. – Překlad R. Urbánka upravil B. Ryba.

Katolická invektiva proti Zikmundovi

Lat. text invektivy proti Zikmundovi *Sermo secreta editus de Sigismundo rege, secundum gestorum eius conditionem* otiskli K. Höfler, *Geschichtschreiber der husit. Bewegung II*, Vídeň 1865, s. 416-420 a G. Leidinger, *Quellen und Erörterungen zur bayrischen und deutschen Geschichte, Neue Folge 1*, 1903, 379-384. – Literatura: F. von Bezold, *König Sigmund und die Reichskriege gegen die Husiten*, Mnichov 1872. – Překlad R. Urbánka upravil B. Ryba.

Invektiva proti husitům

Rkp lat. invektivy v APH (dř. Kap. Praž.) D 51, fol. 305a-310b. Vydal K. Höfler, *Geschichtschreiber der husit. Bewegung I*, Vídeň 1856, s. 621-632. Odtud (s. 628n.) přeložena naše ukázka. – Literatura: J. Pekař, *Žižka a jeho doba II*, Praha 1935, s. 83-85. – Překlad R. Urbánka upravil B. Ryba.

Politické manifesty a listy

Provolání shromážděných na hoře Bzí

Rkp svolání je ve vídeňské NK č. 4937, fol. 209a/b. Vydal v transkripci Fr. Palacký, AČ 3, 1844, 205-206 (*Pal*) a podle této edice znovu J. Macek, *Ktož jsou boží bojovníci*, Praha 1951, s. 43-45. Palacký datuje svolání na 17. září 1419.

Pravopis rkpu je většinou diakritický.

12 zděláno *Pal*] *zdelano rkp* – 32 pokušení *Pal*] *pokořeň rkp*

Manifesty města Prahy

– (Manifest Pražanů z dubna 1420)

Rkp manifestu, který možno datovat na duben r. 1420, je zachován ve vídeňské NK č. 4557, fol. 205a/b. Vydal jej v transkripci Fr. Palacký, AČ 3, 1844, s. 212-213 (*Pal*) a podle této edice znovu J. Macek, *Ktož jsou boží bojovníci*, Praha 1951, s. 75-77. – Literatura: F. M. Bartoš, *Manifesty města Prahy z doby husitské*, Sborník příspěvků k dějinám hl. m. Prahy 7, 1933, 254n.; R. Urbánek, *Satirická skládání Budyšínského rukopisu M. Vavřince z Březové z r. 1420 v rámci ostatní jeho činnosti literární*, *Věstník KČSN* 1951, č. 3, s. 25n.

Pravopis rkpu je většinou diakritický.

16 z zlořečené] [zlorečene *rkp*, ze zlořečené *Pal* – 26 povolal *Pal*] poywolal *rkp* – 38 A to činie *Pal*] a oto cinie *rkp* – 47-48 s obojí obcí velikú, obcí velikého Města *rkp*] s obojí obcí velikého města *Pal*

– (Latinský manifest do Benátek)

Lat. text se dochoval v rkpu Nár. muzea v Budapešti, cod. medii aeui 260, fol. 16b-18a. Vydal F. M. Bartoš, Manifesty města Prahy z doby husitské, Sborník příspěvků k dějinám hl. m. Prahy 7, 1933, s. 278-282. Odtud přeložena naše ukázka; je na s. 280-282. – Literatura: F. M. Bartoš, Z publicistiky husitského odboje, LF 55, 1928, 339; týž, Z politické literatury doby husitské, Sborník historický 5, 1957, s. 52n. – Překlad R. Urbánka upravil B. Ryba.

Žižkovy listy

– (Svazu plzeňskému)

List znám jen z neúplného zápisu Jana Jafeta ve spise Hlas strážného z l. 1600 až 1605, uloženého v SA v Brně G 10, č. 418, fol. 34a-35b. Poprvé otiskl F. M. Bartoš, ČČM 98, 1924, 12n. (*Bart*), znovu Fr. Svejkovský, Staročeské vojenské řády, Památky 14, Praha 1952, s. 11-12 (*Sv*), kde podrobně poučení o starších edicích. – List není datován; historikové jej kladou na počátek ledna (R. Urbánek, Jan Žižka, Praha 1924, s. 135 a V. Novotný, Katalog výstavy na paměť Jana Žižky z Trocnova, Praha 1924) nebo února (F. M. Bartoš v uv. edici) r. 1421; k podzimu r. 1420 jej klade J. Pekař, Žižka a jeho doba II, 1935, s. 272.

Pozdní opis listu již nemá znaky jazyka 15. stol.

5 vy *Bart*, *Sv*] wý *rkp* – 15 Elštrberkovi *Sv*] Elstrberkovi *Bart* – 24 chtěli byšte *rkp*, *Sv*] chtěli(-li) byšte *Bart*

– (Výzva do pole)

List otištěn ve Spise... o svatých a blahoslavených mučedlnících českých, mistru Janovi z Husince a mistru Jeronýmovi z Prahy z r. 1619 od kněze Havla Žalanského, starý tisk v Muz. 37 E 9 (Knihopis č. 7152 – Žižkova výzva na s. G VIII – HŽ). Opis listu spolu s Žižkovým vojenským řádem měl B. Balbín, UK Praha XVII A 5 (*Bn*). Žalanský ani Balbín neuvádějí rok napsání výzvy. Historikové H. Toman (Literární památky, duch a povaha Žižkova, Věstník KČSN 1893, č. 16, s. 12), R. Urbánek (Jan Žižka, Praha 1925, s. 218) a F. M. Bartoš (H. Toman-F. M. Bartoš, Žižkův duch, povaha a listy, Praha 1924, s. 70) ji datují k 11. září 1422, J. Pekař (Žižka a jeho doba IV, Praha 1933, s. 82) předpokládá datum 12. září 1421. – Vydal H. Toman, Věstník KČSN 1893, č. 16, s. 12-13 a Fr. Svejkovský, Staročeské vojenské řády, Památky 14, Praha 1952, s. 17-18.

Pozdní vydání Žalanského nezachovává znaky jazyka 15. stol.

5 když *HŽ*] kdož *Bn* – 14-15 pro mladost *HŽ*] pro *chybí u Bn* – 17 ale *HŽ*, *Bn*] ale i *Toman* – 18 váš *HŽ*] náš *Bn* – 20 bohu *HŽ*] v bohu *Bn*, v boha *Toman*

– (Svolání sjezdu do Německého Brodu)

List znám jen z opisů v oseckém rkpu Starých letopisů českých, uloženém v pražské UK MS Osek 95 (*O*) a v děčínském rkpe (Brazidinově) Starých letopisů, nyní UK

v Praze XIX A 50. Některé odchylky druhého popisu zaznamenal ve své edici H. Toman, Věstník KČSN 1893, č. 16, s. 17-18 (*Tom*); nové vydání u Fr. Svejkovského, Staročeské vojenské řady, Památky 14, Praha 1952, s. 21-22 (*Sv*).

Oba rkpy datují list rokem 1422 (srov. Toman o. c. 51). Podle výkladu historiků byl list napsán 1. dubna 1423 (srov. R. Urbánek, Jan Žižka, Praha 1925, s. 232 a J. Pekař, Žižka a jeho doba IV, Praha 1933, s. 124).

V oseckém rkpe list uveden slovy: Frater Žižka post victoriam circa Brodam Theothunicalem hanc exhortacionem scribit fratribus in boemico ydiomate, que sequitur et est talis (Bratr Žižka po vítězství u Německého Brodu píše v českém jazyce bratřím tuto výzvu, která následuje a je tato).

1 Jan Žižka, svatého kalicha slouha nestatečný *O, Sv* Jan Žižka z Kalicha, slůha nestatečný *Tom* – 4 žádných osob *Tom, Sv* žiadných osjok *O* – 8 vysvobožoval *O, Sv* osvobožoval *Tom* – 9 moc svou *O, Sv* moci svú *Tom*; a ukázal *O, Sv* *chybí u Tom* – 15 pro vysvobození *O, Sv* pro osvobození *Tom* – 16 abychom se sešli *O, Sv* abychom se sešli i sjeli *Tom* – 17 nyní v středu *O, Sv* v středu *Tom* – 22 se všemi věrnými *O, Sv* i s jeho se všemi věrnými *Tom*

Latinský husitský manifest z roku 1431

Lat. text manifestu z r. 1431 vydal Fr. Palacký, Monumenta conciliorum generallium saeculi XV, I, 1855, s. 153-170. Český překlad pořídil A. Kadlec, Jihočeský sborník hist. 3, 1930, 70-86, odkud jej přetiskl J. Macek, Ktož jsou boží bojovníci, Praha 1951, s. 211-239. – Literatura: J. Prokeš, Táborské manifesty z r. 1430 a 1431, ČMM 52, 1928, 1-38; J. Pekař, Žižka a jeho doba I, Praha 1927, s. 262; F. M. Bartoš, Táborský manifest z r. 1430, jeho texty a ohlas, ČČM 102, 1928, 73-77; týž, Husitství a cizina, Praha 1931, s. 217-232; týž, Manifesty města Prahy z doby husitské, Sborník příspěvků k dějinám hl. m. Prahy 7, Praha 1933, s. 270-274; R. Urbánek, Čs. vlastivěda 4, s. 209. – Kadlecův překlad zrevidoval a upravil Z. Tyl (text zkrácen, jak naznačeno, na místech s širokou argumentací).

Veřejné napomenutí Prokopa z Plzně

Prokopova výzva zapsána v rkpe SA v Třeboni A 16, fol. 198a-199b. Vydal Fr. Palacký, AČ 3, 1844, 437-441 (*Pal*). Naše ukázka je v rkpe na fol. 198b-199b, v edici Palackého na s. 439-441. – Palacký datuje napomenutí na prosinec r. 1435. – Literatura: J. Prokeš, M. Prokop z Plzně, Praha 1927, s. 79n.

2 se vším křestanstvem *Pal*] krzejtšitwě *rkp* – 20 dosáhli] totahli *rkp, Pal* – 26 sbožie] šbohzie *rkp*, zbožie *Pal* – 28 po světě *Pal*] pošwieti *rkp* (*papír porušen*) – 29 boží *Pal*] bohzij *rkp* (*pod. 54*) – 50 světě *Pal*] šwiete *rkp* – 64 nad chudinú *rkp*] nad chudými *Pal*

Politické listy

– (List krále Zikmunda Oldřichovi z Rožmberka)

Rkp v SA v Třeboni, fondy Třeboň 2, Hist. 259a. Z důležitých vydání: Fr. Palacký, AČ 1, 1840, 19-20 (*Pal*) a B. Rynešová, Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka 1, Praha 1929, s. 68-70 (*Ryn*).

13 položili *Pal, Ryn*] pozili *rkp* – 38 ohyzdíte *Pal, Ryn*] ohizzdyte *rkp* – 39 nenabude *rkp*] nenabudete *Pal, Ryn*

– (List Oldřicha z Rožmberka králi Zikmundovi)

Zápis listu z října 1425, uložený v SA v Třeboni, je nyní neznámý. Náš přepis se opírá o edici B. Rynešové, *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka 1*, Praha 1929, s. 76 (*Ryn*) a přihlíží také k staršímu vydání Fr. Palackého v AČ 3, 1844, 7-8 (*Pal*).

22 mohú *Pal*] mohu *Ryn*

– (Latinský list Prokopa Holého)

Lat. znění listu otiskl naposledy R. Urbánek, *Lipany a konec polních vojsk*, Praha 1934, s. 261 (tam i údaje o rukopisném zachování a o starších otiscích). Český překlad pořízený Fr. Palackým, *Dějiny III/3*, Praha 1877, s. 147-148, převzal J. Macek, *Ktož jsú boží bojovníci*, Praha 1951, s. 314. Srov. též J. Macek, *Prokop Veliký*, Praha 1953, s. 186. – Palackého překlad upravil Zd. Tyl.